

VAI ZIŅA IR DALĪŠANĀS VĒRTA?

Informācija, ko redzam medijos, ne vienmēr ir patiesa vai uzticama, to var publicēt jebkurš, tāpēc viegli var izplatīties maldinoši vai neprecīzi fakti. Pirms dalāties ar kādu rakstu vai ierakstu, ir svarīgi pārbaudīt, vai tas ir īsts, pamatots ar faktiem un nav aizspriedumains.

SĀC
ŠEIT

Vai saturs ir
PATIESS?

Vai saturs ir
KVALITATĪVS?

Vai tās ir
ZIŅAS vai
VIEDOKLIS?

Vai saturs
izklaidē
un/vai
veicina
izpratni?

Vai saturs ir
pamatots ar
FAKTIEM?

Vai saturs ir
NEOBJEKTĪVS?

Vai
neobjektivitā
te ir atklāta
vai slēpta?

Noteikti vērts dalīties.

Varbūt vērts dalīties.

Droši vien
nav vērts dalīties.

VAI TAS IR PATIESS?

Vai avots ir uzticams? Veic papildu pārbaudi, meklējot avota nosaukumu, galvenos faktus, minētās personas un attēlis, lai identificētu iespējamu dezinformāciju vai viltus ziņas.

VAI SATURS IR KVALITATĪVS?

Vai saturs ir pārlicecinošs? Kvalitatīvs mediju saturs balstās uz pārbaudītiem faktiem. Tam jābūt skaidram, strukturētam un mierīgam, nevis haotiskam, pārspīlēti emocionālam vai paviršam.

VAI TĀS IR ZIŅAS VAI VIEDOKLIS?

Kāds ir tā mērķis? Ziņas galvenokārt informē par notikumiem un notiek. Viedoklis pauž autora attieksmi, vērtējumu vai argumentus par notiekošo. Pirmās personas lietojums vai tādi vārdi kā "viedoklis", "skatījums" vai "komentārs" bieži norāda, ka saturs ir viedoklis.

VAI SATURS IR PAMATOTS AR FAKTIEM?

Vai ir sniegti ticami pierādījumi? Meklē statistiku, pētījumus, vēsturiskus piemērus, pirmavotus, ekspertu analīzi vai citus uzticamus avotus, kas liecina, ka autors ir veicis faktu pārbaudi un spēj pamatot savu viedokli ar pierādāmu informāciju.

VAI SATURS IR OBJEKTĪVS?

Vai pierādījumi atklāj pilnu kontekstu? Neobjektīvs saturs bieži izslēdz būtiskus faktus, lai lasītājs redzētu tikai vienas puses viedokli. Tas var arī pārspīlēt vai nepilnīgi atklāt notikuma nozīmīgumu, radot sagrozītu priekšstatu par situāciju plašākā ziņu kontekstā.

VAI SATURS IZKLAIDĒ UN/VAI VEICINA IZPRATNI?

Kāds ir šī stāsta mērķis? Izvērtē, vai saturs radīts negatīvos nolūkos – lai izraisītu paniku, manipulētu ar cilvēkiem, vai nepamatoti kaitētu kādai personai, organizācijai vai sabiedrībai kopumā. Kritiski izvērtējot mērķi, iespējams atšķirt informatīvu vai izglītojošu saturu no dezinformācijas.

VAI NEOBJEKTIVITĀTE IR ATKLĀTA VAI SLĒPTA?

Vai saturs acīmredzami ir vērsts uz konkrētu auditoriju? Ziņas ar atklātu neobjektivitāti bieži izmanto politiski iekrāsotus apzīmējumus vai skaidri pauž atbalstu konkrētiem politiskiem mērķiem. Savukārt ziņas ar slēptu neobjektivitāti izliekas objektīvas.

Šī ir patiesa, uz pārbaudītiem faktiem balstīta informācija. Tā var nebūt tikai par pozitīvām lietām, un lasītājam var nepatikt viss, ko tā vēsta, taču tā sniedz daudz vielas pārdomām.

Viss atkarīgs no tā, kā to dara. Šādi stāsti var būt lieliski, lai saprastu citu domāšanu vai uzsāktu produktīvu diskusiju, taču tikai tad, ja apzinies ar to saistītos riskus. Pirms dalīšanās veltī brīdi, lai paredzētu iespējamo rīcības ietekmi, un rūpīgi izvēlies vārdus, lai izvairītos no provokācijām.

Šādi stāsti bieži vien ir ar slēptām interesēm un ļaunprātīgiem nolūkiem, kas var veicināt dezinformācijas izplatīšanos, radīt sabiedrības sašķeltību un haosu. Neievērojot sekas, tie izplata maldus, bailes un dažkārt pat apdraudējumu.